ПРЕВОДИ НА ТВОРБИ ЗА СВ. ЙОАН РИЛСКИ

Анна-Мария Тотоманова

Служба на Св. Йоан Рилски от Димитър Кантакузин

На месец юли, в първия ден, връщане на мощите на преподобния наш отец Йоан Рилски

На малка вечерна

Стихири

1. Оставил временните неща на копнеещите по временното,
избягнал тленното в любовта, защото е преходна,
ти, отче, възненавидя телесните сласти,
и в пустинята си се заселил, отричайки се от света.
И като изтъни плътта си с голямо въздържание,
показа се като ангел на земята, богоносецо.

2. Разпалван от по-добро въжделение, отче,
когато чу Онзи глас да те зове с любов, както и Авраам[1],
ти остави света и се засели в пустинята,
и там стана светлина, бидейки съпричастен на Бога,
освети ума си и очисти душата си,
и се сподоби да се сбъднат твоите добри надежди.

3. Обуздал яростта в душата си чрез любовта към Бога,
а похотта, доколкото я има, чрез строго въздържание победил,
ти окрили словото с чиста и честна молитва.
На своя владика и Господ угодил си, блажени,
и затова те прослави на земята чрез силата на чудесата,
и всели духа ти в премирните селения.

4. Сърдечно чист според евангелската повеля[2],
смиреномъдър и бодър в молитвите,
богат със сълзи и коленопреклонение,
и със свръхестествено въздържание на естеството,
изпълнен с любов и кротост и с видения възвисяван,
затова осени тебе, Йоане, духът Божи.

Слава

5. След като избяга от мирската суетня, богомъдри,
и от многото крамоли, оттегли се, отче,
отправил ума си към своя Владика.
Добре пътешествува към небесата
по стълбата на многото си добродетели,
така че удиви ангелите със своето житие
и ги възвесели, а бесовете ужаси и посрами.
Освободил се от недодялаността на плътта,

просвети ума си и се показа чудотворец преизряден ,
и затова днес, когата с вяра пред ковчега стоим с твоите мощи ,
сякаш пред Троицата и ангелските чинове стоим,
Йоане досточудни и преподобни,
изпроси голяма и богата милост.

Към Богородица:

6. Никой, който идва при тебе, не си тръгва посрамен,
пречиста Богородице Дево....

Стиховни стихири

7. Идва съсловието на иноците с радост,
наобиколи честните мощи на блажения Йоан,
пеейки песента на спасението с веселие.

8. Пустиньо, радвай се и разиграй се,
планино Божия, развесели се, както гледаш,
защото някога от света, а днес от Търново дойде при теб Йоан.

9. Хвалим възвишеното ти житие, отче,
облажаваме, преподобни, славната ти памет,
и почитаме днес връщането на светите ти мощи.

Към Богородица

10. Горе те славят ангелските хорове,
долу пеят молитва човешките родове,
Дево владичице, родила в плът Бога за нас.

Тропар

11. С връщането на твоите мощи обогати се отечеството ти,
а светата църква се просветли, след като ги прие,
и призовава верните да отпразнуват с веселие светло
светлоносния ти ден.
"Елате -казва, - и приемете дара на благодатта."

На велика вечерна
Стихири

12. Преподобни отче, богомъдри Йоане,
разпален от непостижимото въжделение за блаженство,
ти от света се отрече и пустинята постигна,
суровото въздържание ти стана храна ,
а нищетата - истинско богатство,
неизвестността бе по-добра от всяко славословие,
а от бесовете напасти и много различни изкушения изтърпя.
Сега, достигнал предела на своите копнежи,
проси за нас мир и велика милост.

13. Преподобни отче, всечестни Йоане,
наобиколили твоите мощи,

възхваляваме твоите трудове и страдания,
славим ангелското ти въздържание,
почитаме скитанията ти из пустинята,
дивим се на чудесата, с които се обогати,
облажаваме святата ти памет.
Оповестяваме честното им пренасяне
и възпяваме усърдно завръщането им днес ,
и зовем в един глас в честния ти храм:
изпроси за нас от Бога Христос смирение и велика милост.

14. Преподобни отче, равноангелни Йоане,
след многото ти и доблестни мъки и страдания
Бог те храни с неръкотворна храна,
защото хранеше тялото си с това несято семе,
а душата си просвещаваше с непрестанна молитва, блажени,
и се приближи до Бога,
и както събеседваше Моисей на Синайската планина,
което с дело започна, с видение го довърши[3].
В селенията на блажените достигна духът ти, светецо,
а честното ти тяло като скъпоценен камък
в съкровищниците се пренасяше.
И почитайки с лЮбов неговото завръщане днес,
молим, изпроси за нас от Бога Христос
очищение от греховете и велика милост.

Слава

15. Елате, тълпи от празниколЮбци, елате, съсловия от иноци,
елате да направим хоровод и да наобиколим
многотърпеливото и прославено тяло на дивния Йоан,
което посрами бесовете и ангелите възрадва ,
което със строго въздържание и беден живот угоди на Бога
и не се поддаде на тлението в хода на годините,
ами и днес изпълнява молбите на идващите при него с вяра.
Вижте лЮбовта на блажения към тази пустиня и дивете се,
радвай се, планино, с иноците, които в тебе живеят,
защото преподобният отец отново дойде да съжителствува с вас.
Дерзайте в мъките и доблестно се подвизавайте,
защото имате наставник с вас, и не бойте се,
защото невидимо ви укрепва със своите молитви към Бога.
Да извикаме вкупом, облажавайки него и казвайки:
Радвай се, отче, защото стана на Троицата чиста обител .
ЖителЮ на рая и наследнико на Христовото царство,
радвай се, защото с много чудеса от Бога Христос се обогати,
страстни молителЮ и бързи защитнико.
И сега като те чествуваме с вяра, теб умоляваме
да молиш да ни се дари велика и почетна милост.

Към Богородица

16. В Червено море, неизкусобрачна невеста...

Литийни стихири

17. Стана ученик Господен ти още като младенец,
защото нарами кръста и Него последва.
По тесен път шествува, преподобни,
и всичко да можеш си наложи,
за да намериш Христос,
насочи рвението си към ангелите
чрез въздържание и молитва,
а с бесовете се сражаваше мъжки,
Йоане пречестни и богомъдри,
молителю за нашите души.

18. Като прие наяве сиянието на божествения дух,
прогони духовете на лукавството, славни,
и както във въздържанието и търпението,
така и в чудодействата преизряден се показа,
яви се на света като звезда светла, блажени,
да просвещаваш онези, които са в нощта на греха.
И изпълняваш молбите на тези, които се стичат с вяра при тебе
и почитат твоя светлоносен ден с молитви,
Йоане преподобни, украшение за иноците
и молителю за нашите души.

19. Прояснил със светлината на добродетелите своя живот,
цял със светлина се озари, като просвети умно душа и сърце
със зарята на божествената светлина,
достигна светците по светлост, богоносецо.
И днес,когато стоиш пред първата и изначалната светлина
със светлите ангелски чинове и духовете на светците
и ни избавяш от безбройните ни грехове,
просвещавай ни със светлината на благодатта, Йоане,
и чрез молитвите си стори ни съпричастни
на невечерната светлина.

20. Обогати се с преславни чудодейства, приснопаметни отче,
като прогонваше лукавите бесове приживе и след смъртта си,
изцеляваше болните, неверните ужасяваше с наказание,
а верните просвещаваше с чудеса.
Цялата земя обходиха множеството твои дела,
а славата ти всъде се разнесе.
Затова и днес ние, твоите чеда, събрани в честния ти храм
почитаме завръщането на светите ти мощи
и те молим прилежно да се молиш за нашите души.

21. За радост на ангелите живя, преподобни,
за разобличение на немощта и за присмех на лукавите бесове,

за пример и похвала на лЮбящите Бога,
за да ликуват заедно светите и праведните,
заради нашето веселие и светлия празник на твоите чеда,
за да наследим царството небесно, достойночудни.

Слава

22. Да се стечем, христолЮбци, на големия празник
на завръщането на мощите на богоносния отец Йоан,
защото сияе днес като слънце и просвещава ума и сърцата
на идващите с вяра при него, и на всеки молбата изпълнява.
Затова сбрани в неговия честен храм да го облажаваме,
към нашия Бог Христос да въззовем единодушно:
"ЧовеколЮбецо владико, - да кажем, - вдигни порутения храм
и не ни давай на страшното запустение,
нали каза, че и вратата адови не ще го съкрушат[4].
Да не препълнят бездната на Твоята милост нашите беззакония,
бъди щедър към своите хора в добротата си
заради молитвите на Твоите свети апостоли
и свещени йерарси, и на преподобния Йоан,
и дари на събралите се днес тук православни
велика и богата милост.

Към Богородица

23. При теб сега тичаме, възпята,
и смирени твои роби за молитва те зовем
към родения от тебе наш Бог, чиста.
Не изоставяй загиващите, Дево,
не отвръщай лицето си от нас, преблага,
не ни оставяй да погинем до крак,
нека не ни сполети вечното запустение.
Съгрешихме, безчинствувахме и го знаем,
вършихме неправди и го признаваме,
но не познахме друг бог, нито на чужд бог се поклонихме.
Падни ничком пред нашия Бог Христос в молитва,
простри ръце, с които си Го носила,
и отклони праведния Му гняв от нас.
Стори Го благосклонен към нас, владичице,
прекрати църковния смут и узакони пренепорочното,
пресечи обидите на злите и спаси твоите раби чрез добротата си.
Прати ни като най-голямо богатство твоята милост
защото остаряхме в отчаянието си,
изправи ни, защото се огънахме пред враговете,
и спаси своето достояние, царице, спаси,
защото можеш да сториш каквото поискаш.

Стиховни стихири

24. Разиграй се, Рила планино,
и призови околните планини и хълмове,
защото просветилият те твой жител,

оставил те от дълго време, днес си дойде.
Веселете се и се радвайте, отрекли се от света,
защото както преди остави света,
така днес остави и града и дойде при вас в пустинята.
Нека околните християни да запляскат с ръце,
и всички вкупом да паднем на колене пред ковчега,
като го целуваме с любов и славим Христос.

25. Макар че вървя по тесен и скръбен път, преподобни,
достойно си влязъл във вечния живот.
Наставил си ни да избягваме широкия път,
защото води към пагуба[5].
И подражавайки на древните велики отци
с многообразието на своите добродетели,
славно се сподоби и с техния дар
и днес изкупи нашите недостатъци чрез своите молитви .

26. Вярваме, че си чист духом и телом,
ангел земен те наричаме,
човек небесен заради непрестанното ти славословие
и устремеността на ума ти към вишното.
Защото твоето желание се утвърди там,
откъдето и озарението прие,
от Бога Христос достойно обогатил си се
с наследството на небесното царство.

Слава

27. От разговор и среща с царя отрекъл си се, триблажени,
желаейки да угодиш на Царя на царете и създателя на всички.
И понеже не искаше да имаш нищо, което да забави любовта му,
стана образец на смиреномъдрието и пустинножител преизряден.
Подчини окончателно по-лошото на по-доброто
и превърна плътта в роб на духа,
който запази по образ и по подобие.
Затова днес те почитаме заедно със светците и преподобните,
с вяра те облажаваме и те молим, отче Йоане,
да се молиш на Господ за нашите души.

Към Богородица

28. Безневестна дево, заченала Бога в плът ....

Тропар... писан на малката вечерна
Слава и сега богородичен: Богородице Дево
На утрината

Седален

29. Копнеещ за божествената красота,
оттегли се от мирската красота

и чрез страдание, въздържание и молитви
ангелите удиви, а хората възвесели.
Затова и смъртта ти се превърна в покой,
понеже премина във вечното блаженство,
гледаш свише наобиколилите днес
честното ти прославено тяло
и просиш от Христос смирение и велика милост (два пъти).

Слава и сега богородичен

30. Гавриил се удиви на красотата на твоето девство,
и на пресветлата ти чистота...

Седален

31. Изоставил още от млад цялата житейска красота и хубост,
последва с усърдие призовалия те, преподобни,
като изнуряваше тялото си в пост и подвизи
и се издигаше с копнежа си към по-доброто,
откъдето и благодатта на изцелението ти бе дадена по достойнство,
за да лекуваш недъгавите и да прогонваш страданията.
Преблажени Йоане, моли Бога Христос
да дари опрощение на греховете на тези,
които почитат с любов твоята памет.

Към Богородица

32. Всички човешки родове теб като Дева облажават,
едничка сред жените без семе Бога родила в плът.
Понеже божественият огън в теб се всели
и кърмиш като младенец Създателя и Господа,
затуй ангелският и човешкият род
достойно славим пресветото ти рождество
и викаме в един глас : Моли Бога Христос
да дари опрощение на греховете на тези,
които възпяват достойно твоята слава.

След полиелея седален

33. Ангелите се удивиха на свръхестественото ти търпение,
на извиращите от очите ти сълзи и на всенощната молитва,
на живота ти в мрачната пещера и на честите нападения
на бесовете и на ужасите.
И след като достойно изтърпя всичко,
духът ти достигна премирните селения,
а честните ти мощи сред твоите чеда в ковчега лежат
и тяхното завръщане с вяра и любов почитаме днес,
и молим те, отче Йоане, понеже имаш упование,
моли Бога Христос за нашите души, светецо. (Два пъти)

Слава и сега богородичен

34. Удиви се Йосиф, като видя свръхестественото,
и внимаваше мислено...

Стихира

35. Събрани сме днес, християни,
чрез благодатта на Светия дух
и наредени в честния храм на преблагия отец,
докато славим нашия владика Бог,
да кажем с молитва на преподобния Йоан
да се моли прилежно на Господа,
за да се избавят от всяка вреда и скръб всички,
които от душа празнуват светлия му всечестен днешен празник.

Канон на преподобния с акростих:
Похвала ти, отче Йоане, плета, Димитрий.

Песен първа

36. Песнопението малко да сплета
за завръщането на мощите
на твоя угодник, Христе,
дари ми слово, за да отворя устата си
и по достойнство да го възпея, човеколюбецо.

37. Отче Йоане, понеже си жив,
защото са живи за Бога всички праведни,
затова говоря на твоите честни мощи и моля,
дари ми разум за това песнопение чрез молитвите си.

38. Хваля влизането ти в пустинята,
облажавам подвизите, сторени в нея,
възхвалявам ангелоподобното въздържание,
почитам паметта ти и пея за теб
и за завръщането на мощите ти.

Към Богородица

39. Всеки ум, ангелски и човешки,
тебе достойно да хвали, о, Дево, не смогва,
защото Бог си родила, както предрече Исаия[6].

Песен трета

40. Антоний Велики с житието си следваше, отче,
както дивните отци някога просияха,
и затова и на техните чудеса творец стана
заради Божията благодат.
Затова и те почитаме според дълга си, преподобни.

41. Лъстивите бесовски хули и нападения в пустинята
нищо не бяха за тебе , блажени,

като по стълба със своите добродетели
на небесата към въжделения Христос се изкачи.

42. А като се отдалечи от човеците, до Бога се приближи,
оставяйки тленното житие, с нетленно се сподоби.
И тук Бог те прослави чрез чудеса,
а там те обогати с царството небесно.

Към Богородица

43. Теб възхваляваме от род в род според дълга си,
но не смогваме да те възпеем, както подобава, владичице,
защото си вместила невместимия Господ
и огъня на божеството в утробата си неопалима понесе.

Седален

44. На премъдрото Слово, легнало на божествената гръд,
и на най-великия сред родените от жена[7],
отче, едноименник на предтечата,
на житието на двамата подражаваше блажено
с чистотата на сърцето си и с пустинножителството,
със свръхестественото си въздържание, преподобни.
Затова и стана достойно жилище на почитания Свети дух
и с различни чудотворства се прослави .
Моли Бога Христос да дари опрощение на греховете
на възпяващите с любов святата ти памет .

Слава и сега богородичен

45. Родила въплътената премъдрост, словото на Отеца -
нашия Бог Христос, твореца на всичко,
едничка всесвята и непорочна богоневесто, крине благоуханен,
израснал от долината на смирението на хората,
облако светозарен и слънцевиден, ложе на божеството,
стълбо здрава висока, врата тайна на царя на славата,
добра си и хубава[8] като неувяхващия цвят на естеството
и затова, потопен в аромата на мирото на твоите благодеяния,
от сърце те призовавам, владичице, моли, когото си родила,
богоотроковице, да даде опрощение и милост на онези,
които постоянно възпяват с вяра твоята слава.

Песен четвърта

46. И днешният род на православните, и съсловието на иноците
стекли са се да се поклонят на ковчега на дивния Йоан,
та всеки дар според усърдието си да получи.

47. Осиял отечеството си като слънце,
и сред иноплеменните просия с чудеса.
В Средец пак отиде, но и Търнов облагодетелствува,
а сега се върна в пустинята, в която угоди на своя владика.

48. Чест за българския иночески род,
преизряден гражданин на пустинята

и горещ молител за верните,
като извор на чудеса, тебе, отче,
възхваляваме вярно.

49. Ето че каквото поискаш, можеш, владичице,
затуй молим ти се, съхрани стадото на своя Син
и опази го ненакърнено от видимите и невидими врагове .

Песен пета

50. Йоане всечестни, равностоен на ангелите,
почитайки завръщането на твоите мощи,
скачаме и се веселим духом с вяра, играем
както Давид нявга пред ковчега на завета[9].

51. О, велико е било копнението ти по тази пустиня, отче,
щом като и днес го показа и при нея се завърна
с многострадалното си тяло.

52. Ако някой жадува за свети чудеса,
да дойде с усърдие и с вяра да моли,
защото ето го пред нас честния ковчег на преподобния отец,
който дарува без корист благодат на идващите с вяра при него.

53. Невесто безмъжна и майко безневястна,
роденото естество - Създателят на всички,
се обновява и древното проклятие чрез тебе, Дево, отпада.

Песен шеста

54. На мъките мъжки устоя, на бесовете доблестно се противи,
плътта на духа си покори и затова яде ангелски хляб,
както е писано, и вечно блаженство постигна.

55. Естеството немощно укрепил с любов към Бога
и със свръхестествено копнение, стана жител
на суровата пустиня, Йоане, и като молител
за отечеството си пред Бога изяви се, преподобни.

56. Почитаме днес завръщането на твоите мощи,
и за да покажем любовта си към тебе, отче,
с песни усърдно те хвалим и облажаваме.

57. Людете и стадото на своя Син
покрий с покрова на своята доброта, владичице,
избави ни, чиста, със своите молитви
от всякаква обсада и гняв, и от вечната мъка.

Кондак

58. Бодър и незаспиващ в молитвите беше,
с непрестанните си песнопения на ангелите подобен,
и когато влезе в гроба, на небесата отиде, преподобни,

Христос Бог от смъртта в живота те пресели, Йоане,
защото си негов угодник.

Икос

59. Почитайки с песни честния и блажен отец
и завръщането на неговите мощи при нас,
да празнуваме светло и се веселим, като кажем така:
Блажен си, отче, защото от малък служи на Господа
и нищо не предпочете пред Неговата лЮбов;
наложи си да умееш всичко, за да намериш Христос.
Затова те нахрани и с несято семе, и с ангелски хляб
и с дара на чудотворството възнагради те богато,
показа ти образа на възделения ти Цар
и след смъртта ти тялото ти прослави
и го почете с пренасяне от място на място,
и всъде го направи да сияе с чудеса като светилник ,
а днес те върна в твоето отечество и твоята пустиня, честни.
Затова и зоват те в един глас твоите чеда :
"За нас ти си, отче богоносецо, похвала и утвърждение."

Песен седма

60. Ето с тебе, отче, зов отправяме към нашия Бог,
когото ти възлЮби още в младостта си
и взел кръста Му, Го последва:
Благословен си, Боже на Отците[10].

61. Твоите честни мощи, отче, със завръщането си
ни приближиха до твоята лЮбов и ни наставиха да пеем,
и ни научиха да зовем:
Благословен си, Боже на Отците.

62. А в умствените и телесните битки
стана безспорен победител,защото мъжки се бори,
и затова с веселие зовеш:
Благословен си, Боже на Отците.

63. Дай помощ на нас, твоите слуги, владичице,
дай на нас, твоите верни, спасение,
за да отправим радостно зов
към твоя син и нашия Бог, пречиста,
Благословен си, Боже на Отците.

Песен осма

64. И който се хвалеше, че ще погуби земята и морето,
когато се срещна с тебе, посрамен бе, отче,
и окончателно разбит. Затова и веселейки се духом,
ти своя Господ зовеше: Възпявайте Господа,
всички дела Господни, и Го превъзнасяйте[11].

65. Морето бурно на суетното житие добре преплува
с кораба на въздържанието, хранен с вяра и надежда,
носен с платното на Христовата любов.
И стигна в пристанището на спасението, преподобни,
зовейки:Възпявайте Господа,
всички дела Господни, и Го превъзнасяйте.

Към Богородица

66. И понеже нямаме надежда да се спасим чрез делата си,
прибягваме, блага, до твоята милост
и молим се с цялото си сърце чрез теб да получим
опрощение на греховете и да се сдобием
с честта на спасените, владичице,
и радостно да извикаме: Възпявайте Господа,
всички дела Господни, и Го превъзнасяйте.

Песен девета

67. Ти още на земята живееше, отче,
когато Бог Христос с чудесни дарове те прослави
и с неръкотворна храна те нахрани,
а тялото ти запази нетленно след твоята смърт.
Неговото завръщане днес ние, чедата ти, отче,
според силите си възхваляваме.

68. Ради множеството мои прегрешения,
дързостта ми ради за похвала
и заради моето невежество и неразумие
не се гневи и не отхвърляй нас
и това малко песнопение,
а на верните и на този, който се потруди за него,
колкото благоволиш, дари благодат, богоносецо,
защото си ученик на добрия Владика.

69. Йоане всечестни, пази своята църква и чедата си в нея
от видимите и невидимите врагове, към спасение ги води
в деня на Страшния съд, вземи ги със себе си
в своите небесни селения.

70. Иноците по целия свят, от изток до запад,
които живеят и са живели в планините
откак съществува правата вяра до днес,
тебе за надежда и застъпница за спасение
имаха, одушевена планино божия, владичице,
похвала за верните и непогрешимо упование, пренепорочна.

Светилен

71. Просветил ни е днес нашият Спасител
с тържеството за завръщането на честните мощи,

затова събрани тук, Йоане блажени, упование за иноците,
молим ти се усърдно: моли Бога Христос за всички нас.

Към Богородица

72.Приела в утробата си божествената и извечна светлина,
просвети нас, твоите слуги, пречиста Дево,
и озари нашите умове и сърца, че сме затънали
в тъмнината на прегрешенията и на отчаянието,
а от тебе благоволи да се роди единственият,
който непросветените просвещава.

Хвалитни стихири

73. Радвай се, Йоане трижди блажени, украшение за постниците,
радвай се, храме на Светия Дух, радвай се,
на Христа и на Отеца чисто обиталище ,
радвай се, наследнико на царството и изворе на чудесата.
Радвай се, преподобни, и понеже имаш упование в Господа,
изпроси мир и велика милост за своите поклонници.

74. Радвай се, пустинножителю прекрасен, угоднико Христов,
радвай се, кротки ученико на кроткия учител,
радвай се, оставил земното със земните
и достигнал небесното с небесните.
Радвай се, светла звезда, засияла от Рила,
радвай се, похвало и упование на своя народ,
радвай се, защото с вяра молиш за нашите души.

75. С Твоя кръст преподобният Йоан въоръжи се,
спасителю Христос, и се опълчи срещу вражата напаст,
и не се уплаши блаженият от нападенията и ужасите й,
а продължил по тесния път на Твоите заповеди с усърдие,
заедно с Твоите светци, преподобни и праведни,
стигна просторите на небесното царство,
прекрасната и вечна обител.

Слава

76. Ново и честно е днес празненството на Рилската църква -
милостивият Бог наш Христос ни дари завръщането на мощите
на блажения Йоан. Стичайте се бързо, родове български,
съберете се с радост, множества от православни,
съсловия от иноци, в един глас да прославим
нашия Бог Христос, да облажим в песни преподобния отец
и да извикаме всички усърдно: Човеколюбецо - да кажем, -
Владико, настави в правия път своята църква,
която с кръвта Си честна изкупи, а на православните дари
великата и щедра милост на Вседържителя.

Към Богородица

77. Освен тебе, Богородице, ние земните
нямаме друго убежище пред Твореца, владичице.

Не ни лишавай от горещото си застъпничество
и не ни посрамвай, че идваме с вяра при теб
под твоята стряха, майко на нашия Господ.
Но побързай ни на помощ, побързай
да ни избавиш от днешната нужда и гняв,
и сподоби своите слуги с вечните блага, владичице.

Преводът на службата е направен по издадения текст от Стефан Кожухаров в: Димитър Кантакузин. Събрани съчинения. С., 1989, с. 58-71. За основен пренис в него е приет т. н. Рилски пренис на монах Йоасаф от третата четвърт на XVIII век. Службата се превежда за пръв път.

Същия месец, (август) 18 преставление на светите мъченици Флор и Лавър

В същия ден преставление на преподобния наш отец Йоан, пустинножител Рилски

На малка вечерна

Стихири

Украсен със светлостта на разума
и просветил душата си с божествените заповеди,
пренебрегнал си тленното и преходното.
Земята със земното оставил си
и в пустинята избра да живееш.
Възлюби Христос най-много от всички,
моли го, Йоане, да спаси душите ни,
защото е милостив.

Което окото не видя, нито ухото чу[12],
нито влезе в сърцето човешко,
туй дето Бог приготви за възлюбилите го,
него възжелал, Йоане боговдъхновени,
възненавидя мирската суетня
и при Господ едничкия Бог дотича.
На Него моли се да спаси душите ни.
С пост и бдение, преподобни, очисти ума си
и достигна небесните висоти,
и в Христовата слава с ангелите вечно стоиш,
молейки вечния Цар да даде небесна победа
на верния цар срещу враговете.
Спаси ни със светите си молитви, отче Йоане.

Владиката последва с любов още от младостта си,

изпълнявайки Неговите повели,
не с мляко, а с благодат си отхранен,
и израснал си в целомъдрие и чистота.
Открил си Христос, отивайки в Божия дом,
за да се поучиш. Него моли, преблажени,
да спаси душите ни, защото е милостив.

Слава

Послушал си словата на владиката, Йоане,
на Спасителя, който казва:" Ако някой иска да дойде
след мене, нека се отрече от себе си и от всичко
да вземе кръста си и да ме последва."[13]
Изоставил суетнята светска и живота тленен,
ти сам се разпъна.[14]
Като агнето пастира Христос си последвал
и в Едемската паша[15] се засели с радост.

Към Богородица

Елате, хора, да възпеем чистата пресвята Дева,
от нея излезе в плът словото на Отеца,
което зове и говори:"Благословена си ти сред жените[16],
блажена утробата, вместила Христа."
И предала душата си в ръцете му свети
моли , пречиста, да се спасят душите наши.

Стиховни стихири

Как с нищожните си устни Богородица ще облажим,
по-честна е от цялото творение, от херувимите - по свята
и от ангелите всички. Престол на царя е непоклатим.
Дом, в който всевишният се всели. На света е спасение,
на Бога - освещение. И той на верните дарява
заради нейната божествена памет богата и велика милост.

Какви страшни песни ти поднесоха нявга,
край твоя одър събрани, всички апостоли,
как чудесно зовяха: "Царският палат се издига,
ковчегът свещен се възнася, вратата се отварят,
за да влезе през тях Божията двер за радост
и за света вечно велика милост да моли ."
Какви духовни песни ти поднесоха днес, възпята,
че с безсмъртното си успение целия свят осветила си
и в отвъдното отишла, за да съзерцаваш добротата
на Вседържителя и с Него като майка да се радваш,
а чиновете ангелски и на праведниците душите
дарове да ти принасят. С тях за нас моли велика милост.

Слава

Преподобни отче Йоане, от детство добродетелта си запазил,
съсъд на Светия Дух си станал и от Него чудотворство получил,
хората си убедил да пренебрегват житейските сладости.
Просветлен днес с божествена светлина, чисти,
просвети нашите мисли, отче Йоане.

Към Богородица

Възпейте, хора, възпейте майката на нашия Бог ,
че днес предава душата си всесветла
в чистите длани на Този, що от нея се въплъти.
Него тя моли безспир да дарува
на вселената мир и милост велика.

На велика вечерна

Да прославим всички верни с песенни слова
Рилския светилник, пустинния жител,
дето като образец за постниците възсия,
да викаме и пеем: "Радвай се, велика славо,
преблажени, в наши дни явил се."

По средата на двата живота разум постигна[17],
богоугодно мерило поставил си си, отче,
защото тленното изостави, когато позна
пребиваващия вечно, и към него душата си,
преблажени, усърдно насочи.

Радваш се, видял на своите трудове изпълнението, блажени,
райските красоти, които око не видя и ухо не дочу,
Приел наградата свята за своите подвизи, блажени,
с благодатта си сияеш , защото имаш тяло неразрушимо.

При небесните войнства днес те въдворяват
и при лика на пророците, и при мнозината апостоли,
защото нявга възсия между постниците.
Молиш се за идващите с вяра на твоя гроб
и да се избавят от всяка напаст душите наши.

Възложил своята надежда на Твореца свой, на Бога,
сам при Владиката си се завел, а Той отваря ти обятия
и с млякото на писанието се храни душата.
Наследник на небесното царство направи те, отче,
когото всички верни почитат.

Слава

Елате, православни събори, да се възрадваме духовно,
защото днес премъдрият Йоан събрал ни е за свойта памет.
И нека възгласим към него: "Радвай се, украсо на пустинята,

отче наш Йоане. Радвай се, Средеческа митрополийо.
Сънароднико на българите, непрестанно моли се на Бога Христос
за тези, които с любов и вяра почитат твоята памет.

Към Богородица

Елате да отпразнуваме премирното успение
на пренепорочната Богородица,
че днес ангелите тържествуват
за честното преставление на Божията майка
и нас земните на веселие зоват -
да викаме с нестихващ глас:
"Радвай се, престави се от земята
и в небесните обители се пресели.
Радвай се, ти събра наедно лика
на учениците като облаче леко,
радвай се, упование и спасение наше.
Целият род християнски теб неуморно облажава."

Литийни стихири

На въздържание се научи на земята, преподобни,
и с потоци от сълзи си объркал плътските козни,
стълба божествена и пречестна, на небето отвеждаща[18],
за всички яви се житието ти богоприето.
Защото на благочестието плодовете показваш
и с тях изцеляваш плътската немощ на тези,
които вярно те призовават.
Радвай се, звезда златозарна на изтока,
на иноците светило и пастир, радвай се,
преславни, пасбище за добрите овци
и на църквата честно утвърждение.
Радвай се, наставнико велики на блудните,
радвай се, наша похвало и светла радост вселенска.

Нека почетем Йоан - ангела на земята
и на небесата човека Божи[19], украсата на света,
добродетелната наслада, на постниците похвала,
защото насаден в дома Божи, праведно процъфтя
като кедър пустинен [20] и с преподобие и правда
умножи овците словесни на Христовото стадо.

Всички наставил си с божествените учения
как лукавите бесовски стрели и капани
с благодатта божествена и сила да съкрушават.
Окъпан в светлината на божественото сияние,
за иноците стана богозарен светилник
и на пустинята пръв украсител,
а за болните най-изкусен и честен образец за лечител,
пример за добродетелно житие, отче Йоане.

Чист по душа и сърце, земен ангел и човек небесен,
учител по девство, мерило безукорно за въздържание, Йоане,
живееш със своя Владика и славословие безспир
Му поднасяш с ангелите и с преподобните, и с всички мъченици,
заради почитащите твоята памет свещена.

Преподобни отче Йоане, ти наистина яви се
на постниците похвала и крепост на правата вяра,
на вселената - светило, що не залязва.
Не се уплаши от врага измамен
и пред заплахата безбожна не изпита страх.
Блажени и благодатни, избави ни от лъстта безбожна,
която с премъдростта си си потъпкал.

Слава

Радвай се, пустинно украшение, изпълващо
вселената цяла с благоухание,
а планините и хълмовете - с песнопение.
Ти увенча църквата, светецо, и на ангелите стана съжител,
разорил бесовските пълчища и ересите безбройни
и всяка измама из корен изтръгнал.
Затова, отхвърлил плътската угода,
се всели и в жилището вишно.
На Бога Христос, преподобни отче Йоане, моли се
на душите ни мир и велика милост да дари.

Към Богородица

Елате, празниколюбци,елате хоровод да съставим,
елате да увенчаем църквата с песни за упокоя на ковчега Божи.
Защото днес небето разтваря недрата си
и приема онази, що роди Невместимия.
Земята - извор на живота, дава благослов
и с боголепие се украсява, ангелите до апостолите се нареждат
и с трепет съзерцават преставилата се от живот в живот,
която роди родоначалника на живота.
Нека да й се поклоним и да молим:
"Дево владичице, не забравяй твоите сродници,
които вярно празнуват пресвятото ти успение."

Стиховни стихири

Радвай се, Йоане, събеседнико на вишните ангелски чинове,
защото това си земно житие,отче, наистина добродетелно изживя.
Стана пречисто и нескврънно огледало на Духа Свети, пребогати,
което блести с лъчите светозарни отразени.
И затова озарен виждаше бъдното, подобен на Христос,
предвещаваше всичко чрез божествената светлина.

Него моли велика милост да дари на душите наши..

Богомъдри отче Йоане, ума си просвети със струи от сълзи
и с Бога беседва заради пресветлата си чистота.
Със сиянието на светлата църква,
на благочестието със светлината сияеше, блажени,
и стана на монасите похвала.
Пази всички ни днес със своите молитви.

Преблажени отче Йоане, още в майчината утроба
от ангела наречен бе, и както нявга Йоан Кръстител,
от жена неплодна излязъл[21], изгря за пустинниците
като незалязваща звезда, разгонваща мрака навред.
Помени, блажени, онези, които пред Господа струват ти памет,
измоли за тях очищение преди да напуснат живота.

Живота в пустинята обикнал и ангелска служба поел,
възненавидя света и временните изкушения
и изгря над света като всесветло светило,
равен на ангелите по чест
и божествено украшение на пустинниците,
за скърбящите радост, за немощните - лечител,
спасение на верните, които коленичат пред твоя ковчег.
Моли Бога Христос, преподобни отче,
мир на вселената да дари и на душите ни милост велика.

Към Богородица

Хора, нека като Давид да запеем песен на Бога Христос:
Ще дойдат при Царя след нея девиците и нейните близки
ще постигнат веселие и радост, защото е от семето Давидово
тази, заради която и ние се приближихме до Бога.
В ръцете на своя Син и Владика славно и неписуемо се преставя.
И нека към нея, като към Божия майка да въззовем и възпеем:
"Спаси от всякаква обсада нас, които като Богородица
теб изповядваме и от беди душите наши избави."

Тропар

На покаянието основа, умиление за предписанията
и за духовното съвършенство, за ангелите достойно
бе твоето житие, преподобни, защото пребиваваше
в молитви, пост и сълзи, отче Йоане.
Слава на увенчалия те, слава на Този,
който чрез тебе изцеление твори.

Седален

Зова на своя Господ си последвал , преблажени Йоане,
света си оставил и цялата мирска красота,
с усърдие изтърпял си пустинническото изпитание,

отхвърли по мъжки бесовските пълчища.
Затуй твоята памет възхваляваме вечно с песни и вяра.

Към Богородица

Сякаш с безплътен дух украсена чрез паметта ти светла
с веселие вселената към теб въздига глас:
"Радвай се, Дево, за християните похвала."

Седален

Постнически подвиг показа и с венец на мъченик се увенча,
защото безплътно се бори с враговете в своето тяло
и ги победи. Ангелите се дивяха на твоето търпение,
че бидейки в плът, на тях се уподоби.
На Бога Христос за нас помоли се, отче, за да се спасим.

Към Богородица

Твойто преставление, чиста,
всички верни възхваляваме
и теб възпяваме, защото се престави
от земята - от живот в живот,
и на небето си сега, за да се молиш
родът човешки да се избави от беди.

Седален

Преселник ти бе от земята на своето отечество
и цялата земна любов изоставил,
като здрава кула до небесата се извиси, отче.
Изкачил се на планината, човеците наставляваше
на спасението по пътя, Йоане, пустинножителю Рилски.
Затова и всели се сред кротките на земята.

Към Богородица

Ангелите те славословят, а човешкият род те вярно възпява,
защото от земята при родилия се от теб,
Богородице чиста, ти се престави,
за да празнуваме с вяра, Дево, твоето преставление днес.

Стихира

Планината на небето се уподобяваше,
когато като майка своето дете
приемаше в старостта му отец Йоан - светилника пустинен.
А ти, преподобни отче, прелиташе като орел,
със Свети дух окрилен, рилските върхове и пещери,
прекраснодушни, и просвещаваше верните
да приждат към твоя честен ковчег.
Нека с Богородица да възпяваме:
"Моли се за спасението на нашите души."

Канон на преподобния отец Йоан

Песен първа

Изпрати помощ и просветление на разума ни свише,
та да прославим твоето достойно за ангелите земно житие,
с което ти, Йоане, стана извор на много чудеса.

Като дърво насадено при водните извори
и като кедър ливански процъфтял си, преподобни,
и с божествени добродетели накичен,
хвърляш сянка над опалените от зноя[22].

Когато чу за нашето горно житие и за небесното пребиваване,
остави земите на своето отечество и мирското прекрачи,
пресели се да пребиваваш вечно там.

Към Богородица

Небесните умове проявиха се тайно,
защото стълбата на Иаков,
която води нагоре, но и надолу,
твоето,Богородице,величествено рождество изобразява,
и докосвайки небесата, с трепет го обяснява.

Песен трета

Умъртвил си плътските желания
като чадо на нашия Бог,
не родено от плътско желание,
а станало син на Вишния с благодат.
И като жребий отечески си приел
бъдното царство на тези, които Него обичат.

Пречистил тяло и душа за много дни,
както Моисей на израилтяните бе заповядал,
ти на планината се изкачи, отче,
и като безплътен там остана,
и се сподоби да видиш Бога чрез духовна благодат[23].

С разум украси ума си още млад по плът
и спечели Соломонска старост.
Пренебрегнал сладострастната мирска храна,
с пост и страдание, блажени,
неостаряваща храна да спечелиш се постара.

Към Богородица

Като в свитъците книжни, с пръста Божи описвам
безначалното Слово, що е у тебе, възпята,
и се моля , преклонил колени,
на живота в книгите да ме запишеш,

дългата повест на своите мъки нанизал.

Седален

Усвоил пастирското изкуство,
ти за иноците стожер и основа стана
и разумното си стадо опази с разум.
Защото, закопнял за божественото Христово учение,
постигна словото в него, о, преподобни,
и с подвижничеството си ангелско
всички с един разум Бога да славят подтикна .
Богоносецо Йоане, моли Бога Христос
опрощение на греховете да дари
на почитащите с любов твоята памет.

Песен четвърта

"Спаси се - ангелът на Лот заповядваше,-
и върви в планината, да не изгориш в Содомския огън."[24]
А ти от неговото рвение поучен,
в планината избра да живееш
и така избяга от вечния огън.

Разбрал благоугодното видение на Даниил
за камъка несечен, що откъсна се от планината[25],
и езическото идолопоклонство стрил на прах,
ти в планината Христос намери - крайъгълния камък,
който цялото зло съкрушава.

Като агнец незлобив ти последва пастира,
що повика те с жезъл, и в планината се посели,
хранейки се със злакове. Днес на райското пасище
намери покой и водите райски те насищат.

Към Богородица

Послушал жена, сълзи от древния плод Адам си откъсна.
А ти се вслуша в гласа на архангела, пречиста,
и ето че ти, рабата Господна, възззова
и Бога породи, радост ни донесе.

Песен пета

На Йоановото пустинничество подражаваше,
когато в пост по неговия пример преживяваше, преподобни,
и като ангел,живял на земята , днес с ангелски хляб
се храниш, както е писано.

Покълналият, отче, без влага сланутък
за твоето упование в Бога свидетелствува
и с него се храни, а и идващите при тебе,
за да наложиш духа, макар и обременен с плът.

Не бе излъган в надеждите си, блажени,
защото, узнал за бъдната слава,
за недостойно сметна боричкането земно
и съблече се дръзновено за постническите страсти.

Към Богородица

Ризата божествена съблече Адам
и ризата на кожата надяна.
А моят Създател, приел от теб плът
чрез несъвършенството на плътта,
в най-хубава дреха мене облече.

Песен шеста

Остави това житие, развълнувано от бурята,
и през всички светски козни премина,
що надолу те теглеха, а не към небесата,
бягайки гол от призрака на изкушението.

Озарен от първоначалната светлина,
във втора светлина се превърна, блажени,
подобен на ангелите стана,
безспир възпявайки във всенощна молитва
едничкия Бог. Затова и син на душата ми стана.

Избягал си от египетската злоба
и на Моисей си се оприличил,
защото той доби манната със своя жезъл кръстен,
а ти крепостта на фараона на разума
с потоците от сълзи потопи.

Не даде ти на слепоочията си покой
нито на веждите - дрямка,
като безплътен в плътта си живя,
докле вселилия се Бог не намери.
А днес си почиваш в храмовете небесни.

Към Богородица

Излей се в благодатни капки, облако небесни,
и както руното поема дъжд,
а ти прие в утробата си Бога,
потоците на мойте мъки пресуши.

Кондак

С Божия благодат обогатил си се, отче Йоане,
с дела известил си своето призвание,
угодник яви се на Бога Христос,
защото в постите си с даровете на Божия дух се изпълни

и стана гонител на болести и застъпник на душите наши.

Икос

Елате да възпеем преподобния Йоан,
който в смъртното си тяло ангелското житие наподоби.
За да получи благата небесни,
той като ненужни отреди света
и всичките неща в него.
Отиде в планината, както Моисей и Илия,
и пречистен чрез пост,
светлостта на Троицата да види се сподоби
не в мрак или вихър, а на благодатта в светлината[26].
Затова и с лъчите на чудесата светло огрява
и от гроба като жив потоците на изцелението
върху верните излива,
гонител на болестите и застъпник на нашите души.

Песен седма

Ти следовник на Илия стана в постите,
както и на Павел; на мъките, отче, не се покори,
и заселвайки се в планината,
човешките помисли срамни най-вече с глад
по постнически умъртви.

Правия път към Бога възжела
и камъка на съблазните заобиколи.
От мирските въжделения отрече се
и на камъка на разума стъпките на душата си,
изкушавана коварно, утвърди.

Изливаш чудесата на изцелението , преподобни,
върху приждащите към ковчега с твоите мощи,
защото на Бога, отче, си угодил.
И тайнствените реки, що обеща на повярвалите в Него,
чрез божията благодат от утробата си изливаш.

Към Богородица

Разпростря се великата вест, о, пречиста,
как Създалия с ръцете си Адам
и от реброто му Ева - как Словото ти въплъти.
И Прободеният в ребрата на кръста
Неговото сливане обнови.

Песен осма

Доблестно и мъдро с враговете крепко се бори
и непобедим пред техните пълчища се яви,
с венците на победата увенчан.
Затова стоиш пред Господа, отче Йоане,

и за възпяващите те се молиш.

Достигнал до временната кончина,
желанието умъртвил си с постнически труд,
и днес покой си получил. Защото пред Бога стоиш
и на неизреченото божество сияеш в лъчите,
отче Йоане, пустинножителю.

Както нявга великият Иаков,
дневния зной и нощния студ изтърпял,
на стълбата стъпи, така и ти, отче,
на висотата на великото боговидство възлезе,
отче Йоане - жив извор на чудеса.

Към Богородица

Осквернената ми от страсти душа ти поднасям, девице,
идвам при тебе, пречиста, като при златна скиния.
Измий ме със сълзите си, с превишните води
и дълбоката кал на моите грехове
със силата на Божия дух отнеси.

Песен девета

Почести за подвизите си получи
чрез търпението си в непроходимите води.
Затова и с ангелите се заселваш -
заради телесната си голота
в небесна риза се облече сред постниците, блажени.

Виж, съборе на верните, каква благодат Господ въздава
на искрено възжелалите Неговите блага,
та нито природата, нито пък времето
тялото на пустинника Йоан,
изливащо чудеса, да победят.

Разгърнах всички скрижали на сърцето си
и описах благодеянията, що изля върху ми,
но не намерил нищо достойно да ти даря,
само в слова твоите трудове възхвалих.
Приеми вярата ми, преблажени.

Към Богородица

Стани, дъще на царството, и склони ухото си
гласа на Давидовата гусла да чуеш:
"Не забравяй своите людe,
бъди щедра, девице, към тези, които създаде,
защото те славят тържествено."

Светилен

Нека всинца велегласно да възхвалим пустинножителя Йоан,
земния ангел в плът и човека небесен за многото му чудеса.
Преподобни, и от ковчега си дарове ни изпращаш .

Към Богородица

Нека всинца прославим Света Богородица,
непроходимата двер, единствената плодовита маслина,
съсъда с божествена манна, богоносния облак.

Хвалитни стихири

Послуша ти словата на Този,
що с голямо милосърдие и безкрайна доброта
човешкия род да спаси възжела,
и суетните неща не бяха твоя грижа,Йоане преблажени.
Остави отрано обаче дома и отечеството си, роднини и съселяни
и стъпките на нашия Бог Христос си последвал.
Него моли да спаси и просвети душите наши.

Просветлен на духа със зарите,
когато божественият копнеж те разпали
и душата ти окрили
съвършената любов да възжелаеш,
тогава превъзмогна плътта и кръвта[27]
и извън света се оказа, слял се с него.
Затова и изпълни се с благините,
що изпроси оттам, и като звезда,
озарила душите ни, отче Йоане, ти просия.

Нищо не можа, отче Йоане, да те разлъчи
от любовта на Христос - избавителя[28]:
нито мирската красота, нито бащиното имане,
нито обичта на близките, ни младежката възраст,
ни суетната слава. И всичко това за нищо приел,
като лъв въжделял си и пил си водата животворна
от извора на нашия Бог Христос.
Него моли да се спасят душите наши.
Теб Господ сред светците като осветен избра
и сред постниците - като преподобен,
а сред угодниците - като преизбран
и като верен раб, преумножил таланта Му[29].
Затова и духът ти се весели в радостта на твоя Господ[30]
и честното ти тяло тук чудеса и благоухания на верните излива.
Преподобни Йоане, моли се за душите наши.

Слава

Избрано стадо Христово, съборе на верните новопосветени,
елате да се сберем всинца

за честната памет на преблажения отец Йоан,
що в планината Рила просия и при нас дошъл е.
Ето го пред нас свещеното му тяло.
То вярата ни чиста пази, за да се посрамят
ученията на еретиците, невярващи във възкресението.
Ето го - и след смъртта си на слепите дарува зрение,
на куците - да ходят, прегърбени изправя,
разслабени затяга и бесове прогонва,
а благоверните наши царе срещу враговете укрепва.
Моли се за почитащите с вяра пречестната ти памет,
ти, който духом си застанал до Господния престол.

Към Богородица

Множеството ангели небесни и човешкият род на земята
пречестното твое успение облажават, Дево пресвята и чиста,
защото майка стана на Твореца и Бога на всички Христос.
Моли Го за нас непрестанно,че на теб с Бог упование възложихме,
Богородице превъзпята и неизкусобрачна.

Преводът е по изданието на Й. Иванов, Български старини из Македония. С., 1970, с. 347-358 и се прави за пръв път. Самата служба се намира в Скопския минеи от 1451 г.

---

[1]Бит. 12.1 и Евр. 11.8.
[2]Мат. 5.8 и Пс. 23.4.
[3]По Изх. гл. 19 и сл.
[4]Мат. 16-18,Лук. 22.31-32, Петр. 2-4, Кор. 3.11.
[5]По Мат. 7. 13-14.
[6]Ис. 7.14.
[7]Мат. 11.11.
[8]По Песен на песн. 4.7.
[9]II Царств. 6.14-16.
[10]Дан. 3.26, 52.
[11]По Дан. 3.57.
[12]по Мат. 13.14 и Ис. 6.9.
[13]. Мат.16. 24.
[14] Гал. 2. 19.
[15]Вж. Битие 1., срв. Бит.2. 8-10, IПаралип. 4.40, Иезек.31.8.
[16] Лук. . 28.
[17]Вж. Авак. 3.2.
[18]Алюзия за стълбата на Иаков, вж. Бит. 28. 10-22.
[19] Аналогия с Йоан Предтеча, вж. Марк. 1.2 и Малах. 3.1.
[20] Вж. Пс. 91. 13, Изх. 41.19.
[21] Вж. Лук. 1. 5-15.
[22] Вж. Иезек. 30. 3, 7 и Числ. 24.6.
[23]Вж. Изх. гл. 19, 2. и сл.
[24] По Бит. 19. 12-22.
[25] Вж. Дан. 2. 34-35.
[26]Вж.. Изх. 19. 3 и IIIЦарств. 19.11-12.
[27]Вж. Ефес. 6. 11.12.

[28] Рим. 7. 35, 38-39.
[29]Мат. 25. 14 и сл.
[30] По Мат. 25.21